

Notă informativă
la proiectul legii cu privire la evaluarea riscurilor de corupție
în instituțiile publice

Potrivit Legii nr. 120 din 25 mai 2012, competența de prevenire a Centrului Național Anticorupție (în continuare CNA) a fost extinsă prin completarea cu atribuții noi, una din ele fiind *asigurarea desfășurării evaluării riscurilor de corupție în cadrul autorităților și instituțiilor publice prin instruire și consultare, monitorizare și analiză a datelor referitoare la evaluarea riscurilor de corupție, precum și coordonarea elaborării și executării planurilor de integritate.*

Actualmente, evaluarea riscurilor instituționale de corupție este stipulată ca activitate permanentă a componentei instituționale a Strategiei naționale anticorupție pe anii 2011-2015, aprobată prin Hotărîrea Parlamentului nr. 154 din 21.07.2011, precum și în alin. (4) art. 7 din Legea nr. 90-XVI din 25.04.2008 cu privire la prevenirea și combaterea corupției. La moment Centrul promovează un proiect de lege ce operează modificări și completări la Legea 90/2008. Una dintre finalitățile proiectului este stabilirea unor norme cu caracter general în domeniul evaluării riscurilor de corupție în instituțiile publice, iar procedura de implementare a prevederilor respective să fie reglementată de Legea cu privire la evaluarea riscurilor de corupție în instituțiile publice.

Anterior, activitatea de evaluare a riscurilor instituționale de corupție a fost prevăzută în Planurile de acțiuni pe anii 2007-2009, 2010 de realizare a Strategiei naționale de prevenire și combatere a corupției. De asemenea, aceasta este prevăzută în Hotărîrea Guvernului nr. 906 din 28 iulie 2008 cu privire la aprobarea metodologiei de evaluare a riscurilor de corupție în instituțiile publice, care va fi abrogată în cazul adoptării legii cu privire la evaluarea riscurilor de corupție.

Prin Hotărîrea Guvernului nr. 906 din 28.07.2008 CNA a avut competență doar în domeniul instruirii și consultării privind evaluarea riscurilor de corupție, fapt care a dus pe parcursul anilor 2009-2011 la **o abordare și executare superficială a evaluării riscurilor de corupție** de către entitățile publice. În consecință, prin elaborarea proiectului s-a urmărit extinderea atribuțiilor CNA în domeniul evaluării riscurilor de corupție, excluderea deficiențelor întâmpinate pe parcursul anilor, obținerea unor rezultate calitative pe parcursul desfășurării evaluării și ulterior.

Conform Hotărîrii Guvernului nr. 906 din 28.07.2008, evaluarea riscurilor de corupție a avut loc doar în cadrul organelor centrale de specialitate ale administrației publice. Prin proiectul dat sfera de aplicare a acestei măsuri de prevenire a fost extinsă, fiind incluse pe lângă organele centrale de specialitate ale administrației publice și instituțiile din subordinea acestora, dar și instituțiile și autoritățile publice autonome și de reglementare, activitate ce nu poate fi reglementată printr-un act normativ subordonat legii.

CNA, în calitate de instituție cheie în domeniul prevenirii și combaterii corupției, promovează cele mai noi metode de consolidare a integrității, evaluarea riscurilor de corupție fiind una din aceste măsuri. În acest sens, introducerea procedurii de evaluare a riscurilor de corupție în cadrul instituțiilor publice, presupune includerea tuturor funcționarilor publici din Republica Moldova în activitățile de sporire a integrității,

plasându-se astfel accentul pe cea mai importantă verigă, necesară pentru consolidarea nivelului de integritate în instituțiile publice.

Evaluarea riscurilor de corupție constituie una din cele mai recente și mai moderne metode menite să ridice nivelul integrității și, prin aceasta, să prevină corupția în instituțiile publice. Potrivit acestei metode, accentul se plasează nu atât pe lupta directă împotriva corupției, cât pe atingerea aceluiași scop prin intermediul unei integrități sporite. Se vizează evaluarea activității instituției în vederea identificării riscurilor de corupție și elaborarea recomandărilor privind excluderea sau diminuarea efectelor acestora (planurile de integritate).

Pe plan internațional, evaluarea riscurilor instituționale de corupție este prevăzută ca măsură de prevenire a corupției în pct. 3 art. 5 al Convenției ONU împotriva corupției, adoptată la New York la 31 octombrie 2003 și ratificată de Republica Moldova prin Legea nr. 158-XVI din 06.07.2007.

Această măsură cu succes se implementează în Australia, Singapore, Hong-Kong, Mauritius. La nivelul țărilor Uniunii Europene evaluarea riscurilor de corupție ca măsură de prevenire a corupției este desfășurată în Slovenia, Germania, Letonia, Lituania, România, Estonia, Spania, Olanda. Evaluarea riscurilor instituționale de corupție în vederea prevenirii corupției se implementează și în țările din Sud-Estul Europei, în special în Albania, Muntenegru, Serbia, Croația, Macedonia. Examinarea practicii internaționale în domeniu a relevat faptul că, deși metodele de evaluare a riscurilor de corupție în instituțiile publice variază de la țară la țară, accentul, în marea lor majoritate, este plasat pe autoevaluarea sau autoaprecierea instituției vis-a-vis de zonele sau domeniile de activitate expuse riscurilor de corupție și elaborarea planurilor de redresare a situației.

Urmare practicii reușite a Sloveniei, în proiectul de lege se prevede că evaluarea se va desfășura în 3 etape și se finisează în termen de până la un an din data desemnării grupului de evaluare. Numărul instituțiilor în care va avea loc evaluarea în cadrul unui ciclu poate varia în dependență de complexitatea structurii organizaționale ale instituțiilor evaluate, numărul proceselor de lucru desfășurate de aceste instituții și resursele CNA disponibile pentru asigurarea desfășurării evaluării în instituțiile evaluate în cadrul unui ciclu.

Având în vedere că anterior desfășurarea procesului de evaluare concomitent în toate organele centrale de specialitate ale administrației publice a întâmpinat dificultăți din cauza numărului mare de instituții și cunoașterii insuficiente a procesului de evaluare de către membrii grupului de evaluare a riscurilor de corupție din cadrul instituțiilor, proiectul prevede, în conformitate cu practica Lituaniei, României, Estoniei și Macedoniei, selectarea de către CNA a unui număr definit de instituții în cadrul unui ciclu de evaluare. Instituțiile vor fi selectate de către CNA în baza datelor statistice, sondajelor de opinii, rapoartelor privitoare la corupție etc., informând instituțiile selectate cu cel puțin două luni pînă la demararea procesului de evaluare.

În comparație cu Hotărîrea Guvernului nr. 906 din 28.07.2008, proiectul prevede documentele necesare a fi întocmite și prezentate CNA la expirarea termenului de evaluare, precum și termenul concret de raportare.

Conform proiectului, evaluarea se efectuează de către grupul de evaluare. În acest scop, prin ordinul conducătorului instituției, se înființează grupul de evaluare a riscurilor de corupție.

Evaluarea se desfășoară pe parcursul a trei etape: evaluarea condițiilor; evaluarea propriu-zisă a riscurilor de corupție; elaborarea recomandărilor privind excluderea sau diminuarea efectelor acestora și elaborarea planului de integritate. Evaluarea condițiilor presupune evaluarea: cadrului normativ relevant pentru instituție; structurii organizaționale a instituției; regulilor de etică. Evaluarea propriu-zisă a riscurilor de corupție presupune: identificarea și cercetarea riscurilor; analiza riscurilor. Cea de-a treia etapă a evaluării constă în elaborarea de recomandări privind excluderea sau diminuarea efectelor riscurilor identificate în cadrul primelor două etape. În baza recomandărilor constatate se elaborează planul de integritate, care reprezintă un plan detaliat de acțiuni privind prevenirea corupției în cadrul instituției și care urmează a fi implementat într-o perioadă de maxim 2 ani.

Dat fiind faptul că atribuțiile CNA în domeniul evaluării riscurilor de corupție au fost extinse, Centrul fiind desemnat responsabil pentru asigurarea desfășurării evaluării riscurilor de corupție în cadrul autorităților și instituțiilor publice, în cadrul proiectului au fost stabilite atribuțiile angajatului CNA pe parcursul desfășurării evaluării, inclusiv în cadrul grupului de evaluare a riscurilor de corupție din cadrul instituțiilor. De asemenea, a fost stipulat și răspunderea pentru încălcarea prevederilor Legii cu privire la evaluarea riscurilor de corupție în instituțiile publice.

Elaborarea unui plan de integritate fără o supraveghere și lipsa unei finalități logice a implementării acestora poate duce la includerea unor date denaturate și, drept consecință, evaluarea riscurilor de corupție nu va avea o continuitate, ci se va transforma într-o raportare de moment, având o executare superficială, din acest considerent a și fost prevăzut în proiect procedura de reevaluare a instituției după expirarea termenului de 3 ani de la prima evaluare. Conform practicii țărilor Uniunii Europene, din Sud-Estul Europei, dar și a Australiei, în proiect au fost incluse prevederi privind procedura de elaborare și executare a planurilor de integritate, fiind stabilit un termen precis de executare a planului și de raportare a implementării acestuia.

În conformitate cu practica reușită a Sloveniei, s-a indicat răspunderea contravențională a conducătorului instituției pentru organizarea defectuoasă sau nerealizarea în termen a procesului de evaluare. Atragem atenția că Centrul promovează la moment un proiect de modificare și completare a unor acte legislative (Legea 90/2008 și Codul contravențional) care prevede răspunderea contravențională a conducătorului instituției pentru organizarea defectuoasă sau nerealizarea în termen a procesului de evaluare a riscurilor, fie neaprobarea în termen a Planului de integritate sau prin neexecutarea integrală a acestuia.

Implementarea prevederilor prezentei legi nu va necesita careva surse financiare din partea autorităților vizate.

Director

Viorel CHETRARU